

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Nr. 9053 Școl. 1913.

Notificare oficială.

Pentru primire în secțiunea pedagogică a seminarului nostru arhidiecezan cererile au să fie trimise la Consistor până inclusive în 14/27 August 1913.

Elevilor seminariali din secțiunea pedagogică li se votează an de an stipendii din fondurile arhidiecezane.

La cerere pentru primire în cursul pedagogic să fie alăturate în original următoarele documente:

1. Carte de botez.
2. Atestat despre absolvirea cu succes de IV clase gimnaziale, reale sau civile.
3. Testimoniu dela medic despre starea sănătății.

Sibiu, din ședința consistoriului arhidiecezan ca senat școlar ținută la 10 Iulie 1913.

Consistoriul arhidiecezan.

Episcopie gr.-ort. maghiară.

Sibiu, 30 Iulie n.

Ziarul „Budapesti Hirlap” aduce în numărul de Duminecă știrea sensațională, că guvernul țării va prezenta la toamnă parlamentului un proiect de lege despre înființarea episcopiei gr.-ort. maghiare, care e de altcundă de mult contemplată, după ce până atunci toate lucrările de pregătire, referitoare la organizarea noii episcopii, vor fi terminate.

Am sta deci în fața unui fapt aproape împlinit. Nu numai gr.-catolicii, ci și gr.-orientalii de limbă maghiară, ar avea în viitor episcopia lor proprie, cei dintâi, după ultimele dispozițiuni, cu reședința în Debrețin, cei din urmă cu reședința în Pesta.

După informațiunile ziarului nostru, episcopia gr.-ort. maghiară s'ar înființa pe temeiul articolului de lege IX dela 1868, prin care s'a inarti-

culat în legile țării reînființarea mitropoliei noastre, egală cu cea sârbească, și care articol de lege, în §-ul 9 conține următoarele dispozițiuni: „Credincioșii de religie gr.-orientală, cari nu sunt nici de limba sârbească, nici de cea română, rămân și mai departe în toate drepturile lor pe cari le-au exercitat până acuma în administrarea afacerilor bisericesti și școlare, în întrebuintarea liberă a limbei rituale și în manipularea averii și a fundațiilor bisericesti”.

Noua episcopie s'ar înființa deci pentru comunele bisericesti, cari dela început nu erau, nici sârbești și nici românești, ci grecești, ori macedo-române, ai căror credincioși însă în cursul vremii s'au maghiarisat, comune bisericesti, cari după cum spuneam în numărul 61 al ziarului nostru, în cele spirituale nu aparțineau și nu aparțin mitropoliei noastre, ci celei sârbești.

Și s'ar înființa noua episcopie pentru aceste comunități bisericesti grecești, acum maghiarisate, mai ales din motivul, ca ele să nu mai fie silit să-și aducă preoți din Grecia, cari nu cunosc limba statului, ci acestia se fie recrutați de aici, din țară, și hirotoniți aici, în țară, prin episcopul lor propriu.

Dela noi, din mitropolia gr.-ort. română, nu s'ar lua deci nici o parohie pentru a fi incorporată la noua episcopie maghiară, fiindcă noi nu avem comunități bisericesti grecești, ci numai Sârbii, din care motiv și pe noul episcop, care în cele spirituale va fi subordonat mitropoliei sârbești, Patriarhul din Carloveș ar avea să-l sfințească.

Se zice că ar fi 61 de comunități bisericesti de acestea în țară, cari nu aparțin nici mitropoliei noastre, nici celei din Carloveș, ci pe temeiul art. de lege IX dela 1868 sunt cu totul autonome, și deocamdată numai acestea ar veni incorporate la noua episcopie maghiară. În proiectul de lege al guvernului s'ar lua însă dis-

pozițiuni și pentru viitor, și anume, se decretează, că mai pot trece la noua episcopie și parohiile cari de nou se înființează, ca parohii maghiare gr. ort., precum și parohiile apartinătoare mitropoliei sârbești ori românești, în cari două teritorialități ai credincioșilor se declară de maghiare și ar cere alăturarea lor la noua episcopie. Afară de aceasta fiecare om, pentru sine, va putea se treacă la noua episcopie maghiară, fără nici o formalitate, fiindcă nu e vorba de vreo schimbare de credință, ci numai de trecerea din o parohie în alta. Limba liturgică în noua episcopie va fi cea grecească, însă se va putea valoră în plină măsură și limba maghiară.

Acestea sunt informațiunile pe cari le scoatem din ziarul maghiar amintit, cu privire la noua episcopie gr. ort. maghiară, asupra căreia ne rezervăm dreptul a reveni, după ce vom convinge, că nu e vorba cumva numai de combinațiuni ziaristice, ci de intențiuni serioase de ale guvernului, în chestia aceasta.

Pertractările de pace. Astăzi, ori mâine, Joi, să încep în București pertractările pentru legarea păcii. Reprezentanții tuturor statelor interesate se află deja în București. Ședința primă o va prezida dl T. Maiorescu, prim-ministrul român, apoi vor prezida pe rând, prim-ministrii celorlalte state, după etate. Se crede, că în câteva zile pacea va fi legată.

Suspendarea constituției în Boemia. Prin rescript împărătesc, publicat în numărul de Duminecă al ziarului oficial din Viena, autonomia Boemiei a fost suspendată, dieta provincială a țării dizolvată, și conducerea țării încredințată unei comisii administrative, numită din partea Monarhului și pusă sub presidenția contelui Schönborn. Motivul din care au trebuit să fie luate astfel de măsuri energice este acela, că banii țării nu s'au administrat cu destulă pricepere și cruțare și țara a ajuns în mari înecături financiare. Cehii au ținut mai multe întruniri și au protestat în contra suspendării autonomiei țării, luând toți angajamentul de a lupta pentru redobândirea ei.

Piesa e scrisă într'un limbaj fluent și destul de ușor priceperii elevilor.

Piesa a 2-a din acest volum „Inimă bună” asemenea e o piesă educativă. Prin aceasta se scoate la iveală cum de multeori o inimă largă aduce mai mult folos, decât o minte cât de ageră și deșteaptă, precum a adus și Sandu, care era considerat de toți ca prost, prin scăparea Florice, soarei lui Nicu, care pururea îl batjocorea, dela o moarte sigură din flăcările mistuitoare ale focului.

Limbajul sau mai bine zis stilul din această piesă nu e așa de îngrijit ca în prima piesă. Așa spre pildă la pag. 45 se zice: „Tot ce ai înșirat până acum și cu nimica e tot una”, în loc de: „Tot ce . . . e una cu nimica”. Ear la pag. 46: „S'ar zice chiar, că la el inima ține loc de minte”, în loc de: „. . . inima înlocuiește mîntea”.

Prin piesa a 3-a „Păsărarul” se converteste un băiat rău și leneș, care în tot timpul de vară nu făcea altceva, decât prindea și prăpădea tot felul de păsări folositoare. Convertitorul e un prieten de școală, căruia i-a succes a convinge pe „Păsăruș” de folosul cel mare, ce ni-l aduc păsările și astfel împedându-l de a mai fi prigonitorul lor.

Piesa e educativă și morală și foarte potrivită pentru copiii de școală, dintre

Se face în Viena o politică a imperiului?

de Georg Fleșariu,
maior ces. și reg. în retragere.
III.

Eu am studiat în mod amănunțit caracterul, estensiunea și tendințele ultimelor demonstrațiuni românești din București și provincie, din presa din străinătate și în special din diferitele ziare românești, și pot să spun, că ele nu înseamnă nici un bine pentru noi. Sunt de natură foarte serioasă, căci cunoscute sunt scopurile finale politice ale Rusiei tuturor celor ce au ochi de văzut.

Patimile au intrat în sufletul mulțimii și un curent puternic adevărat și popular s'a pus în mișcare, cum nu s'a mai văzut nici odată până acuma în România.

Caracterul național și ideea libertății formează semnele distinctive și puterea motrice principală la aceste puternice curente ale poporului.

Resultatul războiului din Balcani, prăbușirea Turciei, e doară un triumf al principiului de naționalitate, triumf al libertății asupra reacțiunii, asupra subjugării brutale a poporului, asupra asupririi.

Nime nu mai vrea să fie asuprit și aservit. Și toți cei ce au frați asupriți, strigă ca să fie eliberați. La ultimele demonstrațiuni românești încă s'a accentuat aceasta, în mod foarte clar și energic. Strigătele și placatele cu inscripția: „*Libertate fraților noștri*”, (presa noastră a retăcut acest lucru) au sunat la adresa tuturor acelor, cari asupresc pe Români. Dar strigătele pentru asuprirea Românilor cu privire la noi n'au fost îndreptate în contra Austro-Ungariei, ci numai în contra Ungariei. Se strigă doară: „*piară tirănia maghiară*”. Durere însă, că întreagă monarhia trebuie să su-

cari unii mai au și azi obiceiul barbar de a strica cuibul păsărilor și a omorâ puii lor.

Ultima piesă din acest volum e „Două bilete de loterie”. Deși mai slabuță pentru o bibliotecă școlară, totuși conține și această piesă un fond educativ.

Un tinăr barbier jucând la loterie, era condus de speranță, că odată va câștiga o sumă mare de bani și astfel va deveni om bogat.

Aflându-se odată mai mulți mușterii în localul său, între cari și învățătorul din acel orășel, acesta din urmă până să-i vină rândul la ras, a cetit din un ziar numerii eșii la loterie, între cari și numărul 6666. Nebun de bucurie, că o câștigat suma de 4 sute de mii, și-o scos toți mușterii afară, între cari învățătorul era numai pe o parte ras, desconsiderând astfel pe toți prietini și cunoșcuții săi. În cele din urmă se constată, că bărbierul a cetit biletul său întors, fiind pe el Nrul 9999, ear câștigătorul a fost însuși învățătorul, care deși a fost dat afară de bărbier, totuși l-a iertat și l-a primit în serviciul său.

În iertarea bărbierului zace tot fondul moral al piesei, precum și în aceea, că deși cu avere de 4 sute de mii, învățătorul nu și-a părăsit postul său, instruind și mai departe, dar în mod gratuit. (Va urma).

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

La mandatul de sub Nr. 1464—912 școl., prin care am fost însărcinat de Prea Ven. Consistor a-mi da părerea, întrucât cărțile Nr. 14, 19 și 26—27 din „Biblioteca românească” (Socec) sunt potrivite pentru vre-o bibliotecă (dela țară), răspund următoarele:

Înainte de a intra în meritul conținutului acestor volume, să-mi fie permis, pe baza praxeii mele de 25 ani ca învățător la sate, a releva pe scurt, cari cărți sunt mai cu plăcere cetite de către copiii dela țară.

Mai multă valoare și mai căutate sunt opurile de conținut moral, cum sunt spre pildă scrierile lui Riurean, ca: „Familia creștină”, „Ajunul nașterii Domnului”, „Priveghitoarea” etc., sau „Genoveva”, Robinson Crusoe, Robinson în țara românească ș. a. Păcat că prea puține scrieri de acest fel avem noi în literatura românească. Apoi cărțile istorice și folcloristice, cum sunt spre pildă ale lui Pop Reteganul, încă sunt foarte cetite de către elevii școalelor noastre.

Să trec acum la darea de samă a opurilor amintite mai sus.

Volumul Nr. 14 conține patru piese teatrale pentru băieți. Prima piesă, „Cuza

Vodă”, e o piesă de conținut istoric, dar și educativ, având un fond moral.

După unirea principatelor române prin A. I. Cuza, puterile învecinate: Rusia, Austria și Turcia își dau mâna, spre a răpune pe acest mare bărbat român, pentru a rămânea și mai departe aceste principate pradă străinilor și sfâșierilor dintre sine. Cu ducerea la îndeplinire au fost însărcinați ambasadorii acestor țări, cari cumpărând pe un boer pământean dornic de mărire, au decis omorarea lui Cuza la o vânătoare, prin otrăvire. Acest complot miserabil, fiind la timp descoperit prin fiul cărciumarului, (fratele de lapte al lui Cuza) unde s'a plănuțit omorarea lui, — s'a zădărnicit, scăpând teafăr marele bărbat român. Din această piesă se vede cât de iubit a fost Cuza de poporul său dela țară. A fost destul o vorbă a cărciumarului spusă poporului despre primejdia lui Cuza, ca toți locuitorii satului „Barboși”, unde era să se facă vânătoarea, să se ridice până la unu întru apărarea domnului lor, desarmând o sută de poterași veniți anume contra domnitorului. Dar mare a fost și inima lui Cuza, când pe persoanele, cari au vrut peirea lui, le-a iertat cu atâta nobleță.

Această piesă, deși de conținut istoric, e și educativă, arătându-se prin ea, cum Dumnezeu scapă pe omul bun dela primejdie și cum s'a răsplătit răul cu bine, conform învățăturilor lui Cristos.

feră, și aici, ca pentru orice nefericire sau pacoste provocată de oligarhia maghiară, în întreaga politica internă și externă, condusă astăzi într-o toată după a ei voință.

Cumcă Românii din Ungaria sunt asupriți, ca și celelalte naționalități, și încă groaznic asupriți, știe toată lumea, cu excepția presei noastre împăciuitoare. Din acest motiv mișcarea nouă populară din România, la care s'a alăturat întregul românism, e de mare însemnatate, fiindcă și România oficială trebuie să țină cont de ea.

Din presa română se poate vedea, că curentul acesta e tot mai puternic și mai lătit în poporul românesc, dela eliberarea popoarelor creștine din Balcani încoace, și că el a contribuit mai mult la înstrăinarea României de către noi decât chestia Silistrei, mai ales după ce nu sunt prospecte nici astăzi, că naționalitățile din Ungaria își vor primi drepturile lor politice naționale.

Să ne gândim numai, că astăzi și popoarele din Balcani își au școalele lor naționale, pe când în Ungaria nu se află nici o singură școală susținută de stat pe seama vreunei națiuni nemaghiare.

Școalele proprii românești vin închise cu sutele, dacă nu fac politice de maghiarizare serviciile do-rite. În delegațiuni nu se află nici un singur român din Ungaria. În țara întreagă, nu e un singur comite suprem român. Românii sunt aproape excluși din toate funcțiile de stat. Tinerimea română după absolvirea studiilor stă fără pâine și fără căpătâi, cu toate că legea de naționalități din anul 1868, sancționată de Majestatea Sa, dispune apriat, că în ținuturile cu naționalități, statul are să ridice școli și să aplice funcționari de naționalitatea respectivă.

Legea aceasta nu a fost executată niciodată, iar un ministru a declarat în dietă, la o interpelare a deputatului Vaida, că legea nu poate fi executată, fiindcă se împotrivesc ideile de stat maghiar, adică maghiarizării forțate.

Deci întocmai ca în Turcia, adormită acum în Domnul. Căci și acolo există o lege de naționalități din anul 1888, dar n'a fost niciodată respectată. Pașalele turcești sunt deci nu numai după origine, ci și după administrație înrudiți cu oligarhii din Ungaria, cari vor aduce Ungaria la soarta Turciei!

Când înainte cu un an s'au arătat semnele primejdiei războiului, ministrul nostru de externe a atras atențiunea Turciei asupra legii sale de naționalități și a propus introducerea de reforme pe seama naționalităților din Turcia, dar tot atunci a fost atrasă și atențiunea ministrului nostru de externe asupra legii de naționalități din Ungaria, care tot așa nu se respectează ca cea din Turcia.

Slavii, Germanii, Românii din Ungaria nu stau deci mai bine decât naționalitățile din Turcia. Două milioane și jumătate de Nemți nu au nici un reprezentant în parlament, sau în delegațiuni. Partidul Sașilor tineri din Ardeal a fost nimicit, și conducătorul lor (Lutz Korodi) trăiește în exil, în Germania. Sașii vechi sunt unelte inconștiente ale tuturor guvernelor, au însă în loc de 2—3, câți li s'ar cuveni, 13 deputați în dietă, dar numai pentruca acolo să tacă, iar acasă să închidă ochii și să nu vadă maghiarizarea orașelor săsești. Primarul Sibiului a înaintat un act nemțesc, fiindcă legea așa dispune. Actul se respinge și se dă poruncă să fie făcut ungurește. Primarul se provoacă la lege, dar i se răspunde: „Legea sunt eu“. Legea

se aplică deci așa, cum vreau cei mari. După împrejurări. Adeacă exact așa, cum se făcea și în Macedonia turcească!

„Chestia română“.

Sub titlul acesta a publicat domnul Dr. Rudolf Schuller, deputat în camera ungară, un articol mai lung în ziarul budapestan „Pester Lloyd“. Autorul articolului stăruie întâi asupra războiului din Balcani care a pus la ordine zilei mai cu stăruință chestia naționalităților din Ungaria și între acestea cea mai însemnată din ele: chestia Românilor.

Chestia e însemnată, nu numai pentru Ungaria, dar și pentru monarhia austro-ungară însăși, în întregul ei.

Ce privește chipul, cum s'a purtat Austro-Ungaria față de regatul român și dacă i-a dat sprijinul diplomatic, la care avea drept după trei-zeci de ani de legături de alianță, autorul nu se poate rosti până ce nu va lua cunoștință de actele diplomatice. Ziarele însă susțin, că Austro-Ungaria ar fi manevrat, în orice caz, foarte greșit, căci a pierdut simpatiile Românilor.

Lucru sigur este, că Austro-Ungaria a susținut la Petersburg, să se redea României acea parte din cvadrilater ce pretinde ea; dar a stăruit de asemenea să se dea Bulgariei în schimb, ori Salonicul cu ținutul lui, ori Rodosto, iarăși cu ținutul, la Marea de marmara. A susținut acest lucru, fiindcă altfel echilibrul s'ar fi stricat în Balcani spre paguba Bulgariei. De echilibru în Balcani este nevoie; căci dacă una din țările de acolo ar fi prea puternică, și când aceea ar fi Serbia, ar dicta ea celorlalte, lucru ce Austro-Ungaria nu putea îngădui. O Serbie mare ar cășuna multe și grele neajunsuri Austro-Ungariei, unde sânt atâtea Slavi sudici.

Așa fiind ce putea face Austro-Ungaria?

Ce-ar fi dorit acei strașnici înțelepți cari îi critică politica? Să fi împins pe România să înceapă război cu Bulgaria, când alianța balcanică era încă în floare și România să se fi găsit în față cu toate cele patru state aliate?

Ori poate se cuvenea să înțelească pe România asupra Bulgariei atunci când s'a văzut că Bulgaria și fără asta e aproape de catastrofă?

Nu-i așa de lesne de priceput, o chestie atât de complicată ca a Balcanilor, și prea ades socoteala ce ți-o faci, nu e cum te-ai fi gândit.

De altfel, sub întipărirea întâmplărilor de astăzi, nu trebuie să vedem lucrurile prea'n negru. Relații cu rădăcini istorice nu se schimbă de azi pe mâine. Dacă România a stat zeci de ani alături de tripla alianță, a avut ea pricini binecuvântate cari nici în viitor nu-și vor pierde rostul. Cred că România fără Austro-Ungaria nici n'ar putea avea ființă. Dacă Austro-Ungaria, prin vre-o minune, ar peri de pe harta Europei, nici România n'ar mai putea duce viața neatrănată. Ar cădea repede de tot jertfa unui „Drang nach Süden“, căci acesta are mai pipărit realitate, decât acel „Drang nach Osten“ ce se atribuie germanismului. De altfel pentru România numai cel dintâi ar însemna o primejdie. Această împrejurare e așa de însemnată, încât de bună samă își va păstra și pe viitor rostul întreg. Ea va face, ca între Austro-Ungaria și regatul român să fie și în viitor legături strânse, deși astăzi domnește un curent antipatic împotriva monarhiei dualiste.

Ce am zis despre România, se potrivește și celorlalte state balcanice. Fără Austro-Ungaria n'ar putea fi în sudul Europei state neatrănte. Monarhia poate fi uneori neplăcută acestor state, ca vecin puternic cu interese mari. Interesele mai mici ale statelor balcanice vor fi avut poate de suferit. Dar interesul cel mai mare, ce au aceste state, acela de a se bucura de neatrătare, găsește în existența Austro-Ungariei cel mai statornic și mai mare sprijin.

Asta ar trebui să o aibă în vedere aceste state și să nu uite, cum se întâmplă prea des, interesul cel mare din pricina celor mici.

Dar să ne întoarcem la chestia românească, privitoare la treburi năuntrice ale monarhiei noastre.

Că este de dorit să se facă schimbare în privința aceasta, nu încapă îndoială. Sintezele contului Tisza, înainte de a ajunge prim-ministru, sânt cea mai bună dovadă că și cercurile conducătoare ale Ungurilor caută să îndulcească lucrurile dând chestiei o formă mai prietenoasă.

Dar trebuie să mărturisim că chestia își are rădăcini mult mai adânci, de cât vor să arete observatorii superficiali. Întrebarea se poate deslega numai dacă vom avea răspuns la altă întrebare mai adâncă: în ce chip trebuie guvernat un stat cu lo-

cuitori ce nu vorbesc aceeași limbă? În treburile nu este deslegată nicăieri, nici în Prusia și mai ales nu în Austria. Eu încă fac parte dintr-o naționalitate, la care țin din toată inima, dar trebuie să mărturisesc că numai cu sentimente chestia aceasta nu se desleagă. Relațiile austriece s'au întocmit, plecând dela principiul că fiecare naționalitate trebuie „să-și facă gustul“ (sich ausleben) și urmarea? O încurcătură, căci ori unde înșii caută să-și facă gustul fără a le păsa de interesele altora. S'a dovedit că nu numai înșii, dar și naționalitățile luate ca unități morale, trebuie să facă unele concesii, dacă e vorba ca ființa colectivă superioară, statul, să poată trăi. Întrebarea este pe unde trebuie trase granițele, cât poate cere statul și cât trebuie să ceară, ce este: neapărat și ce de prisos, ce folosește totului și ce este vătămător părților, fără a folosi tuturor?

Aceste întrebări nu se pot deslega teoreticește.

Ce este potrivit, poate hotărâ numai spiritul practic, desbrăcat de prejudeții și înzestrat cu pătrunderea adâncă a vieții reale. Nu pricep de loc pe cei ce sînt față la punerea în lucrare neînfrănată a principiului naționalității în Austria ar dori să aducă și la noi asemenea stare de lucruri. Le lipsește prevederea, sunt stăpâniți de răutate, ori au amândouă cusururile? M'ași hotărâ mai curând pentru nepricepere, pentru neputința de a-și supune sentimentele lanțurilor de fier ale judecății reci. Aceasta nu înseamnă, că nu trebuie să osândim lucrurile ce se petrec în timpul de față în Ungaria în privința naționalităților. Voi vorbi altă dată în această privință dând amănunte.

Așa, cum stau lucrurile în Ungaria, nu este cu puțință o dezvoltare pașnică și trainică cu principiul austriac, că toate naționalitățile să aibă voe să-și facă pofa. Nu este cu puțință nici cât în Austria. Ar urma neînțelegeri și ciocniri, proporțional mult mai mari de cât acolo, și ar împiedeca și progresul naționalităților în parte. Ba ar vedea lumea priveliștea sfâșierilor și ar deștepta mai de grabă sau mai târziu poftele vecinilor.

Asta nu înseamnă că e bună politica urmată în Ungaria față de naționalități. Dar în Ungaria nu se poate închipui dezvoltare pașnică fără un stat, în care naționalitatea maghiară să aibă conducerea și să dea întipărirea. Recunoscând principiul în general, îmi păstrez dreptul de a critica în parte unele măsuri și planuri, pe cari le cred greșite. Criticile mele tocmai fiind că pleacă din principii ce-am arătat, socot că vor avea cu atâta mai mare greutate și că vor folosi și naționalității mele, în deosebi.

Din ce punct de vedere trebuie privită chestia Românilor și a celorlalte naționalități?

Lucrul de căpetenie este chestia culturală. Românii sunt săraci, au nevoie de sprijinul material al statului. Acest sprijin ar trebui dat din ce în ce mai cu dăruire. Rău face statul, împotrindu-se ca cei de aceeași nație să se unească în societăți, înșuflete de simțiri leale. Că statul să caute a se încredința ce scopuri urmăresc asemenea organizații mari naționale, e firesc. Trebuie însă tact. Apoi e bine ca unele tendințe, cari au ființă în multime, să aibă și reprezentanți în parlament, ca să se a-rate la lumina zilei. Au apoi dreptate Românii, cerând să aibă parte, potrivit cu numărul și rostul lor, în administrație. Este în această privință luptă între Români și Sași. D.r. practica a arătat, că se poate găsi chip de înțelegere. Administrația ungurească are multă nevoie de îmbunătățiri. Mai multă dreptate, mai multă trageră de inimă pentru interesele cetățenilor, ar aduce bine tuturor naționalităților și în deosebi Românilor.

Lipsa limbei naționale a locuitorilor în școalele primare, impunerea limbei maghiare în școalele confesionale și comunale, este una din pricinile de căpetenie a nemulțumirilor.

Ungurii își închipuiesc, că aduc naționalitățile la simțiri maghiare impunându-le limba.

În adevăr, lucrul se petrece tocmai din potrivă. Prea multă indeletnicire cu o limbă, care le e străină și le cere muncă multă, răpește timp, care s'ar întrebuința mai cu folos la alt-fel de învățături. Și'n școalele săsești cultura a dat îndărăt din pricină, că s'a impus limba maghiară.

De-aceea cer Românii desființarea legii lui Apponyi. Dar nu e nevoie să se desființeze, căci s'ar da prilej de agitație unor cercuri maghiare. S'ar putea aplica totuși așa fel, în cât să înlăture jgînurile și ne-dreptățile. Împăcarea între Români și Unguri pe acest teren ar îndruma pe calea cea bună și pe celelalte naționalități. S'ar putea da statului ce este al statului, dar și naționalității române ce este al ei.

Prin reformele propuse relațiile dintre Maghiari și naționalități ar pierde din asprimă de astăzi.

Capii Românilor ar trebui să dea mai puțină luare aminte întâmplărilor din afară. Întâmplă-se acolo ori-ce, naționalitățile și Maghiarii din statul ungar, trebuie să caute a ajunge la înțelegere.

Poate chiar tocmai acele întâmplări vor face ca Românii să fie mai împăciuitori. Piedeca mare a înțelegerii este, că Românii nu au încredere în trăinicia intențiilor de împăcare ale Maghiarilor, și de aceea nu dau mâna celor ce le-o întind.

Nime nu-i va vorbi de rău pe Românii din Ungaria dacă se bucură din inimă, că frații lor de peste munți au izbândi. Poate că tocmai aceste simțiri dau „momentul psihologic“ de-a împăca neînțelegerile interne din Ungaria într-o armonie mai înaltă.

În interesul țării, în interesul monarhiei, — căreia față de starea nouă de lucruri din Balcani probleme de acestea nedeslegate numai folos nu-i pot aduce, — ar fi de dorit să se ajungă la această împăcare.

Crearea lumii.

De Dr. I. Brogu.

(Fine).

O cultură defectuoasă în domeniul istoriei comparative a religiunilor, și în parte teoria puțin acceptabilă a infalibilității bibliei, au făcut să se treacă prea repede cu vederea faptul, că acele cunoștințe din domeniul științelor naturale ale istoricilor narațiunii despre crearea lumii, au putut fi numai cele ale epocii sale și pricepute numai de epoca sa. Astfel se explică foarte ușor, pentru povestitorul socotește, precum a făcut de altfel întreaga anticitate, pământul de centrul universului! Pentru el cerul era o boltitură întărită, pe care erau ținute stelele ca niște luminători. Pentru aceea i se păru lui foarte firesc, că soarele, luna și stelele s'au creat abia după pământ în a patra zi a creațiunii, cu scopul de-a lumina pământul, și de-a împărți timpul zilei și al anilor. Tot astfel nu putea el bănui nimic, nici despre perioadele mari de timp ale creațiunii, despre care vorbește azi cu competență geologia...

Valoarea extraordinară de mare a istorisirii zace însă în recunoașterea clară a absolutei și a tot stăpânitoarei puteri a lui Dumnezeu! Cât privesc științele naturale, autorul luând în considerare vechimea și starea culturală a epocii sale a prestat se înțelege enorm de mult, și a dovedit o uimătoare pătrundere și o adâncă și precisă înțelegere a tainelor creațiunii. Astfel de pildă, faptul că mai întâi e creat pământul și apa, apoi plantele, după aceea animale de apă, păsările, animalele sălbatice și domestice, stă în absolută concordanță cu rezultatele mai nouă ale geologiei și ale științelor naturale. Abia la urmă, ca o încoronare a operei grandioase, este creat și omul. Geologia mai nouă a aprobat aproape literal, că crearea universului ar fi decurs cam în înșuruirea ce-o aflăm și în biblie. Este destul de evident însă, că autorul, care vorbește acolo de zile adevărate, nu s'a gândit la acele mii și mii de ani ce au trecut dela o epocă a creării până la cealaltă. Tot asemenea, faptul că Dumnezeu ostenit de opera creațiunii se odihnește în ziua a șaptea, e firesc că nu mai poate corăspunde cu concepția de viață și cu rezultatele științei moderne!

Progresul științific al acestei istorisirii residă în ideea unei creări a universului treptată, adică evoluționistă. Nu trebuie să uităm însă progresul etico-religios realizat, care este atât de evident și cu atât mai important. Opinia, că zeii se luptă unii cu alții, a dispărut cu desăvârșire, iar în locul ei pășește maiestioasă credința într-un singur Dumnezeu, care stăpânește natura și istoria. Noi trebuie să știm, că absolută limpezime și siguranță în sentimentul religios nu se poate câștiga, de cât numai prin credința în voința creatoare a lui Dumnezeu, care a făcut odinioară toate și stăpânește universul. Nu este putere în cer și pe pământ ce i-ar sguduia domnia, sau care s'ar răscula împotriva lui. Aceasta este credința marilor reformatori religioși, a profetilor poporului israelitean. O credință oarecare veche ebraică spunea, că puterea lui Iahve n'ajunge de cât numai până la hotarele țării, iar dincolo stăpânesc zeii celorlalte popoare. Se întâmplă deci ca israelitenii să fie biruiți, asta însemna, că un zeu străin era mai puternic. Abia profetii cei mari predică împede cunoștința, că toate popoarele sunt un instrument în mâna lui Dumnezeu, și nu un obiect de joc al capriciilor sale, sunt pentru a face pe pământ dreptate și legalitate, care este totodată și scopul suprem al stăpânirii sale. În marile catastrofe ale istoriei poporului israelitean profetii Amos, Isaia și Ieremia spun adeseori clar, că Dumnezeu dreptății este Domnul creațiunii. Dumnezeu, care a silit odinioară elementele potrivnice la ordine, știe chiar și în cel mai mare chaos al popoarelor să-și impună dreptatea sa. Atât profetii, cât și psalmiștii însușesc lângă oaltă în istorie faptele puterii lui Dumnezeu lângă dovezile

puterii sale în natură. Cele din urmă trebuie să servească de argument celor dintâi.

„Nu cunoașteți? n-ai auzit?
Nu vi s-a dat în știre de la început?
N-ai înțeles de la întemeierea pământului?
Acesta este cel ce s-a deasupra cerului pământului,
Și locuitorii lui sunt ca locuștii;
Cel ce întinde cerul ca un văl,
Și le lăstează ca un cort spre locuință;
Cel ce prefăce în nimica pe domni;
Și face în nimic pe judecătorii pământului.
De-abia s'au sădit;
De-abia s'au sămănat;
De-abia s'au înrădăcinat în pământ tulpina lor;
El suflă peste ei și se usucă;
Și vârtejul îi smulge ca pe o pleavă.
Cu cine dară mă veți asemăna
Ca să fim de-opotrivă?
Zice cel sfânt.
Ridicați în sus ochii voștri, și vedeți!
Cine a făcut acestea?
Scotând oștirea lor după număr;
Chinând toate cu nume e lor;
Înaintea măririi puterii sale, și a mării sale țării;
Nimic nu lipsește.”

„Eu sunt Iehova, și nu este altul;
Cel ce face lumina, și creiază întunerecul;
Cel ce face pacea și creiază răul;
Eu Iehova fac toate acestea.
Picurați de sus, cerurilor!
Și norilor, faceți să curgă fericirea!
Deschideți-se pământul, și nască mântuirea,
Și dreptatea răsără împreună!
Eu, Iehova, am făcut aceasta!”
(Isaia: 40; 21—26; 45; 7—8; seamănă și traduceriile lui Kautzsch și Reuss).

„Până când Dumnezeu le neamul să-si bată joc?
Să blesteme neamul numele tău pururea?
Petru ce-ți retragi mâna ta?
Scote-o din sânul tău, nimiceste-i!
Căci din vechime este Dumnezeu regele meu,
Care a făcut mântuire pe pământ:
Despicat-ai marea prin puterea ta,
Sfărmat-ai pe ape capetele monștrilor;
Sdăruit-ai capul Leviatanului,
Datu-l-ai de mâncare unui popor locuitori ai deșertului;
Rupt-ai izvoare și pârâie,
Secat-ai râuri pururea curgătoare,
A ta este ziua și a ta noaptea;
Tu ai pregătit lumina și soarele;
Tu ai așezat toate marginile pământului,
Vara și iarna tu le-ai făcut.
Scală-te Dumnezeu! Condu lupta ta!
Adu-ți aminte de aceasta, că neamul și-a bătut joc de Iehova.” (Psalm 74 v. 10—19).

Toamă acestei credințe profetice în puterea lui Dumnezeu, conștie de sine, activă peste lume și deosebită de lume, îi dă expresie clasică istorisirea creării la Moisi 1 v. 1, până când în mitologia indică se accentuează mai mult caracterul înruderii, ce există între Dumnezeu și lume!

Flota aeriană franceză.

Cu toate că Franța dispune de un număr considerabil de baloane dirigibile, în anii din urmă aeroplanelle mai sprintene au început a le lua locul. De când Germania și-a clădit fără vorbă multe baloane uriașe Zeppelin, s'au pus și francezii cu o stăruință febrilă să repareze greșelile privitoare la flota aeriană. Armatele moderne nu se pot lipsi de aparate sburătoare, care să fie capabile de a pluti la o înălțime de câteva mii de metri, în timp de 10—12 ore fără întrerupere, și care să poată percurge un drum de 500—600 kilometri.

La sfârșitul anului curent flota aeriană franceză se va spori cu 5 baloane, și așa Franța nici în punctul acesta nu va rămâne îndărăt Germaniei. Secția baloanelor se va decentraliza, tot după model german, construindu-se stațiuni sau porturi pentru baloane în vre-o zece cetăți și orașe.

Cu prilejul exercițiilor militare de primăvară s'a constatat, că aeroplanelle au un mare defect: nu pot să pornească de pe locuri stâncoase. Genialul B.ériot se zice, că a inventat un aparat, prin mijlocul căruia aeroplanul se poate înălța de pe orice suprafață de pământ.

S'a mai constatat, că aeroplanul construit pentru o singură persoană nu se prea poate întrebuința în război. Cărmuirea mașinei cere o atențiune atât de încordată, încât pilotul nu poate pregăti un dessemn sau o fotografie a teritoriului unde zboară, și nici nu poate primi sau trimite depeșă fără să mă; astfel trebuie să ducă cu sine cel puțin un pasager, care să fie ocupat numai cu lucrările acestea. În armata franceză fac servicii de piloți de obicei subofitieri; iar de semnuri, fotografii, depeșări ș. a. le săvârșesc ofitieri din statul major.

La începutul anului 1913 armata Francei avea 334 aeroplane, unele pentru o persoană, altele pentru 2 și 3 persoane; numărul piloților era 286, al ofițerilor observatori 210. Valoarea aeroplanelor este opt milioane de franci; întreținerea unui singur aparat costă pe an 3000 de franci; nici un aeroplan nu ține mai mult de doi ani. Este evident, prin urmare, că flota aeriană constituie un lucru dintre cele mai costisitoare.

Pentru caz de război Franța dispune și de aeroplanelle particularilor, în număr de vre-o 500. În modul acesta francezii au mai multe aeroplane, decât toate celelalte puteri laolaltă. Căci Germania n'are decât 259, Anglia 182, Rusia 164, Italia 91, Austro-Ungaria 65. — Iată și numărul baloanelor: Germania 20, Franța 16, Rusia 10, Italia 7, Austro-Ungaria 4 și Anglia 3.

Din despărț. „Asociațiunii”

Adunarea din Ocolul-mare.

Despărțământul „Sălcuia” al „Asociațiunii”, urmând glasului chemării conducătorilor din fruntea sa și-a ținut în 30 Iunie v. adunarea anuală ordinară în comuna Ocolul-mare. Ca secțiune nouă și tineră a „Asociației”, acest despărțământ prindea valuri de înaintare tot mai extinse între cărtăreșii și țărâșii din acest ținut al Arieșului. Această impresie îți face și întrunirea curentă la Ocolul-mare. Strătul poporului înțelege tot mai cu temei și însușește problemele largi ale Asociațiunii. Această faptă iese cu prisosință la iveală, în unele locuri.

Valea Ocolului-mare la prima priveliște îți dă aparența unui sat modest, ascuns sub stuh de paie fără a bănuși într-ansul vigoarea populației de acolo. O biseriță cu cupolă e mărturie jertfei și sacrificiului idealistic de cultură ce sălășluște în aceste case de lemn fără podoabe și mândrie. Asociația își vede creșterea, prosperarea sa, privind în fața senină de trăsături energice și impunătoare ale țărâșimii. Prin vagonetele mitite de pe Arieș zărești păcui de cărturari cu obraji licărind de entuziasm, ce zboară cu schinteia binelui în ochi, spre întrunirea Asociațiunii.

În puvoii acesta sgomotos de viață ne pomenim în Sionul Domnului, din Ocolul, unde se celebrează Sf. Liturghie cu concursul corului intelectualilor de pe teritoriul despărțământului. Directorul, Vasile Gan, protopresbiter, în fața unui public numeros, desface cu prisosință de dragoste și pe înțelesul tuturor steagul Asociației, le propovădușește programul cultural al ei, și cere, ca fiecare cărturar român să urmeze scopul Asociațiunii.

Salutul cald al președintelui provoacă urale entusiaste și cu deosebire la adresa oaspeților îndepărtați ca: Dr. Gavril Tripon și alții. După cuvântul introductiv, comitetul își ocupă locul cuvenit la masa presidială, iar secretarul, L. Chirilă, citește raportul comitetului despre activitatea a. 1912. Din acesta se constată, că multe probleme sunt de realizat într-un teren atât de virgini și de primitor, ca: agenții, bibliotecă, prelegeri, reprezentații și cursuri de alfabetizare, cari reclamă multă abnegație și entuziasm.

Din cadrul raportului primim următoarele: Pe teritoriul desp. „Sălcuia” s'au ținut conferințe în 9 comune prin conferințiarul „Asociațiunii” Aurel Cosciuc, prin L. Chirilă, 1 comună. Cursuri de alfabetizare; Ofenbaia și Ponor, prin parohii de acolo. Bibliotecă de ale Asociațiunii sunt în Lupșa și Sălcuia, bibliotecă parohială există aproape în toate parohiile de pe teritoriul despărțământului. Cu zel mare se cetește în parohia Muncel. În a. 1912 au circulat între săteni 366 cărți, același interes se află în Hădărau. Tinerii de țaran îmbrățișează cu interes meseriile.

Adunarea se bucură de aceste rezultate, nutrină speranța vie, că în viitor însușirea muncii are să fie și mai durabilă și mai efectivă. Solidaritatea și uniformizarea muncii se solicită de pretutindeni, dar cu deosebire desp. „Turda”, în anul curent a inițiat și o întrunire a delegaților Asociațiunii de pe teritoriul comitatului Turda-Arieș, prin zelul dlui adv. Dr. V. Moldovan din Turda. Adunarea aderează la planul comun de acțiune atins mai sus. La raportul casierului V. Șpan, votează rațiociniul pe 1912 și învîntă bugetul pe 1913, absolvându-se comitetul și casierul de gestiune pe 1912. Întrunirea ascultă cu atențiune conferințele anunțate.

Iosif Pop își citește disertația: „Despre alcoolism”. În fața poporului a stărnit un interes deosebit prin enumerarea ravagiilor intelectuale, morale, economice și sanitare ale alcoolului. Prin date culese, cu opinii bazate, advertizează poporul dela consumația înfinit de mare a alcoolului.

Dr. Valer Moldovan, ca un fiu al muntelui, aleargă an de an pe Arieșul istoric, să împrăștie însușirea și dragostea de cultură națională. Acum prelege poporului: „Calea ce duce spre înaintarea unui popor”. Indică ca mijloace: biserica, Asociațiunea, literatura, istoria și drepturile. Culegând exemple din aceste domenii sintetizează cultura națională, singura mântuitoare a națiunii.

Dr. Ioan Giurgiu, adv. în Iara, explică ce este „arta” și „frumosul” cu privire la meșteșugul de-a scrie versuri. La exemplu pe Coșbuc, care printr-o neîntrecută măiestrie a versului ușor și saltăreț, exprimă simțirea poporului. Aduce bucăți din lirica lui Coșbuc: „Pe lângă boi”, Recrutul. Epice: O scrisoare dela „Muselim Sello”; „Frăscortornele”, ca bucăți pline de naivitate și spirit satiric. Povetele împărțite cu dărnicie provocau o satisfacție sufletească deosebită oamenilor, că pot auzi din roadele artei și în dulcea limbă românească.

Ca punct nou se inițiază, prin zelul comisiei de doamne și domni: Hermina Muntean, Augusta Dr. Moldovan, Valeria Săbău, Letitia Muntean, Dr. Ioan Sărbu, Dr. V. Moldovan, Dr. Iuliu Popescu, Dr. Gavril Tripon și Vasile Gan, protopresbiter, o expoziție de copii. Țărâșele la prima chemare au răspuns și fiecare s'a înfățișat cu odrașla sa, spre a se împărții de vre-un sfat igienic și o licărire de mângâiere să le picure alinare și alintare micilor copilași.

Comisiunea cu toate mijloacele modeste ale începutului a împărțit premii la 35 copii, în suma de 29-70 cor. Efectul moral a fost covârșitor prin împrejurarea, că publicul cărturar și în privința aceasta intră cu însușire pentru salvarea mizeriei și combaterea întunecului din tagma agricultorilor dela țară. Din partea dir. s'au împărțit cunoștințe igienice, privitoare la îngrijirea copiilor mici, punându-le tuturor bunul indemn de-a fi mame conștiente, crescătoare vrednice pentru neam. Mulțimea asistentă se înrolează de membri ai Asociației, plecând mai înviorată și mai bună în urma îndemnurilor cuminți din partea cărturarilor.

Di director exprimă mulțumită stimulelor oaspeților, cari au adus măreție praznicului prin prezența lor și prin sfatul lor părintesc. La masa comună s'au rostit cuvântări simțite. Cu deosebire a surprins pe intelectualii dela noi toastul-discurs, profund, plin de mândrie și speranță în mai bine a neamului românesc de pretutindeni, rostit de Dr. G. Tripon. Încredere în viitorul nostru legat de divinitate prin biserică, neam, literatură, și cultură, eroism fără păreche, pe toate plajurile și în toate timpurile! Cu nădejdi de progres ne răzlițim cu toții pentru realizarea practică a programului „Asociațiunii” prin toate ungherele unde sună graiul nostru.

L. Chirilă.

NOUȚĂȚI.

Comandamente nouă. În cercurile militare se vorbește, că în curând se vor forma în armata noastră trei comandamente nouă. Ideea de altfel se ventilează de câțiva ani. Două comandamente au să se înființeze în Galiția și Bucovina, al treilea în Carintia. Reședința lor va fi în Stanislau, Cernăuți și Klagenfurt. Corpurile de armată vor avea, în loc de trei, numai două diviziuni.

Favor la plățirea de dare. Ministrul de finanțe Teleszky a dat către direcțiunile financiare o circulară, care conține hotărâri privitoare la ușurarea plățirii de dări din partea rezerviștilor reținuți în serviciu. Restanțele de dare ale acestora se vor putea plăti în rate.

În teritoriile ocupate, guvernul român, după cum ni se scrie, a introdus administrația românească. Domnul E. Morandini, directorul general al vămilor române, a instalat serviciul român de vamă în Siliștra, Turtucaia și Balci, și pe întreg teritoriul luat dela Bulgari, funcționează posta română. Vom da amănunte în numărul viitor.

Hymen. Domnul Dr. Ioachim Valeriu Ciurea avocat în Brașov și dăsoara Elena Părvu-Dimitrescu, își serbează cununia religioasă Duminecă în 21 Iulie v. la orele 6 d. a. în Biserica Sfântul Nicolae din Brăila (România). Domnul Ciurea a dăruit, din acest prilej, 100 coroane pe seama fondului ziaristilor români.

După potop. Cea mai grea lovitură, pe urma inundațiilor, a suferit-o comitatul Murăș-Turda. Potopul, conform datelor oficiale, a acoperit un teritoriu de 40 mii jugăre catastrale. S'au surpat 37 de poduri. Dauna este de 900 de mii coroane, fără a socoti paguba făcută prin stricarea căilor de comunicație. Raportele sosite din cercurile acestui comitat spun, că trei mii de oameni n'au pâine, ear pretorii cer dela vice comite să distribue de urgență poporului câteva vagoane de grâu sau cucuruz, deoarece nu meroase familii sunt amenințate de foamete. — În câteva comune din Sătmăru apele au ruinat cu desăvârșire populațiunea, care se pregătește să emigreze. Potopul a înecat în unele locuri vitele și toate animalele de casă. Sute de case s'au prăbușit.

Principiul Monroe. Camera deputaților din Washington se ocupă cu un proiect de lege, în care întărește de nou principiul Monroe, declarând următoarele: „Nu putem permite pe acest semiglob întinderea sistemului de colonizare a națiunilor europene, și în deosebi nu permitem colonizarea popoarelor, cu care rasa caucaziană nu poate și nu voește să se asemeneze”. — Cuvintele din urmă sunt îndreptate împotriva japonezilor, cari plănuiesc să facă colonizări în Mexico.

Un milion pentru armata română. Frații Nicolae și Ioan Mihail, mari proprietari în Dolj, au pus la dispoziția ministrului român de război un milion de lei, pentru echiparea completă a unui regiment.

O telegramă. Corespondentul din București al ziarului parisian *Temps* scrie, că regina Elisabeta a primit o înștiințare dela regimentul de vânători, care poartă numele suveranei, că armata română înaintază fără întrerupere. Regina a răspuns cu următoarea telegramă: Bucurați-vă de învingerea voastră, — dar nici odată să nu uitați, că faceți parte dintr-o armată civilizată.

Cel mai mare azil de noapte. S'a inaugurat zilele acestea în Moscova un azil de noapte, care este clădit de comună, și în care se pot adăposti peste noapte zece mii de persoane. Pentru zidirea uriașă s'au prevăzut trei milioane de ruble; a costat însă șase milioane de ruble.

Din Milano la Basel în sbor. Aviatorul Bider, care s'a ridicat Sâmbătă dimineața la orele 5 și jumătate în Milano ca să zboare îndărăt în Elveția, a trecut la 6 și 15 minute peste Alpi, și anume peste Passo din Canaria, un vârf înalt de 2542 metri în grupa munților St. Gotthard. Dimineața la orele 8 și 15 minute aviatorul a sosit la Basel, după o coborâre de câteva minute la Luzern.

† Lucian Maier, fiul părintelui Gavril Maier, paroh în Toplița-română, după un morb greu și lung, împărțită fiind cu sfintele taine ale muribunzilor, a adormit în Domnul Sâmbătă, în 26 Iulie nou, la orele 9 sara și a fost înmormântat Luni, în 28 Iulie n. la orele 3 d. a. în cimiterul gr.-ort. român din Toplița. Odihnească în pace!

Congresul reclamei. În Baltimore din Statele unite s'a ținut un congres al reclamei. Congresiștii au făcut totul pentru a soate la iveală cât mai mult *institutiile anunțurilor*, care este „aerul dător de viață” al comerțului. Măstria anunțurilor s'a perfecționat în așa grad, de universitățile americane i-au deschis câte o catedră. Congresul s'a terminat cu un conduct festiv, care a simbolizat triumful reclamelor.

Biserici jăfuite. Din Deva se anunță că făptuitori necunoscuți au spart în biserica romano-catolică și au furat potire de argint și alte obiecte prețioase bisericești. Furtul se crede că l-a comis o caravană de țigani, care a și fost arestată.

Nouă comună bisericească în Cluj. Ziarele clujene scriu, că ungurii de acolo voesc să organizeze o comunitate religioasă greco-catolică maghiară în Cluj, unde astăzi ar trăi trei mii de credincioși gr. cat. maghiari.

Potirul furat, din care au fost depuse părțile la căpitanatul orașenesc din loc, s'a constatat că a fost al bisericii noastre din Săsciori. Părintele Ilie Moga, parohul din Săsciori, s'a prezentat eri la căpitanat, în urma avisului cetit în ziarul nostru, numărul 71, și recunoscând de ale bisericii sale lucrurile arătate, a dat informațiuni cu privire la timpul și împrejurările între cari a fost săvârșit furtul. Făptuitorii sunt țigani.

Animal sălbatic necunoscut. Prin munții Știriei și ai Carintiei stă ascuns un animal sălbatic de o rapacitate extraordinară, care se coboară din când în când la vale și face pradă în turmele de vite. Până acum a mâncat 30 de vaci și 70 de oi. Mai mulți vânători au plecat asupra lui, dar nu li-a succedat să-l poată prinde. Acum e vorba să se însceneze o goană mare asupra spurcătului dobitoc, la care goană vor lua parte mai multe regimente de soldați. Ceice l-au văzut dela distanță, spun că e ceva ce nu s'a mai văzut. Un animal sălbatic necunoscut pela noi.

Petrecere în Săliște. Tinerimea studioasă din Săliște își va ține obicinuita petrecere de vară în 2 August st. n. (Sf. Ilie) la „Neted”. Continuare seara în sala școalei. La caz de timp nefavorabil se va ține numai seara în sala școalei. Venitul curat e destinat fondului pentru ajutorarea studenților săraci din Săliște.

Teatru în Avrighi. Tinerimea română din Avrighi, va da o reprezentație teatrală împreună cu dans Duminecă în 3 August n. la orele 8 seara, într-o amintire a împlinirii de 25 de ani dela întâia reprezentație teatrală română din Avrighi. Reprezentația se va da în sala Hotelului Comunal. Se va juca „Peatra din casă” și „Năpasta”.

Nr. 803/1913.

(181) 1-3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională rom. gr.-ort. din **Hârșeni**, se deschide concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Salar: dela parohia 300 cor., ajutor dela stat beneficiat până acum ca întregire conform legii școlare art. XXVII din 1907 cor. 700. Ajutorul, conform legii școlare XVI din 1913 se va cere dela stat. Relut de grădină și cvartir în natură.

Concursurile instruite conform normelor în vigoare au a se înainta subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis.

Concurenții sunt deobligați a conduce elevii la biserici în Dumineci și sărbători, și ai instrui în cor răspunsurile liturgice.

Făgăraș, la 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiterial în înțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 382-389/1913.

(182) 1-3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școalele confesionale din **Bucium** și din **Petreni**, tractul Orăștiei, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt:

1. La școala din comuna **Bucium**, a) dela comuna bisericească 150 cor., b) dela stat votat prin rescriptul ministerial din 19 Iunie 1913 Nr. 44379, 1059 cor. salar fundamental.

2. La școala din comuna **Petreni**, a) din repartitie 600 cor., b) din ajutor de stat 600 cor., cvartir în edificiul școlii, grădină și lemne pentru încălzit.

Cei aleși la aceste posturi sunt îndatorați a ține strana și a instrui pe elevii cântările bisericești, a conduce copiii în Dumineci și sărbători la biserică și a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenții sunt obligați a se prezenta într-o Duminecă ori în vre-o sărbătoare pentru a-și arăta dexteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Vor fi preferiți cei ce vor putea forma un cor. Doritorii au a-și așterne rugărilor instruite conform legii din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis.

Orăștie, 12 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiterial gr.-ort. rom. al Orăștiei în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 392/1913.

(183) 1-3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci dela școalele populare confesionale din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul **Geoagiului**, se publică concurs cu termen de 30 zile, și anume pe lângă următoarele emolumente:

1. **Bozeș**, salar 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; cvartir în edificiul școlii, lemne de foc și grădină de legume.

2. **Cib**, salar 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; 100 cor. pentru cvartir, grădină și lemne de foc.

3. **Mada**, salar 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; locuință în edificiul școlii și lemne de foc.

4. **Poiana**, salar 600 cor. din repartitie, restul se cere dela stat; locuință în edificiul școlii și lemne de foc.

Învățătorii aleși vor avea să conducă pe copii în Dumineci și sărbători la biserică și să cânte cu ei la sf. liturgie.

Geoagiu, (Algyogy), 9/22 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiterial gr.-ort. român al tractului Geoagiu, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 386/1913.

(179) 2-3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători dela școalele comunale din comunele mai jos însemnate se deschide concurs cu termen de 30 zile, dela această primă publicare.

1. **Acmaru** cu salar: 600 cor., cvartir și grădină dela biserică, — restul din subvenția dela stat ce se va cere.

2. **Geomal** cu salar: 600 cor. cvartir și grădină dela biserică, — restul din subvenția dela stat ce se va cere.

3. **Inuri** cu salar: 600 cor., cvartir și grădină dela biserică, — restul din subvenția dela stat ce se va cere.

4. **Rimeș-sat** cu salar: 400 cor., cvartir și grădină dela biserică, — restul din subvenția dela stat, de care a beneficiat învățătorul trecut la pensie.

Cereriile de concurs însoțite de documentele recerute să se aștearnă la subsemnatul oficiu, în termenul sus indicat. Îndatorându-se cei aleși, de a instrui elevii în cântările bisericești și a-i conduce în Dumineci și sărbători la biserică unde va cânta cu ei la liturgie.

Alba-Iulia, 11 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiterial rom.-ortodox al Alba Iuliei, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 82/1913.

(177) 2-3

Concurs.

Pentru ocuparea **catedrei de religie** dela școalele medii gr. or. române din Brașov, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela cea dintâi publicare în „Telegraful Român”.

Concurenții la această catedră își vor adresa petiția lor Eforiei școalelor centrale gr. or. române din Brașov și o vor însoți de următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt români ortodoksi.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoși.

4. Revers, că se vor conforma intru toate legilor și dispozițiilor bisericești și școlare și regulamentelor în vigoare, iar la caz, că Eforia școlară va pretinde, se deobliga a propune și la celelalte școale, cari stau sub administrațiunea Eforiei. — Tot prin acest revers se vor deobliga a propune până la 20 de ore pe săptămână și a îngriji de exortarea și eventual de instruirea în cântările bisericești a elevilor dela oricare dintre școalele medii și superioare române din Brașov.

5. Ca acte de evaluare vor alătura: Absolutoriu teologic și testimoniu de evaluare preotească, document al'espre o pregătire specială pentru această catedră și documente despre studiile academice făcute. Concurenții cu pregătire specială pentru această catedră și cei cu studii academice vor fi preferiți.

Beneficiile împreunate cu această catedră sunt:

În timpul serviciului de suplitor salar anual de 1600 cor., în timpul serviciului de provizor salar anual de 1800 cor. fără alte adaosuri, iar dela ocuparea definitivă a catedrei salar anual de 2400, cinci evinvenii de câte 200 cor. bani de cvartir 500 cor. până la 10 ani de serviciu și dela 10 ani încolo tot din cinci în cinci ani cu câte 100 cor. mai mult.

După definitivare catihetel va primi întregire de salar corespunzătoare din partea statului.

În fine catihetel definitiv are dreptul să intre ca membru la fondul de pensie al statului pentru profesorii dela școalele medii.

Înainte de definitivare catihetel este obligat să intre în tagma preotească.

Brașov, în 9/22 Iulie 1913.

Eforia școalelor centrale gr. or. române din Brașov.

Romulus Dogariu
secretar.

Dr. Vasile Saftu
prezident.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învățător la școala confesională gr.-ort. română din **Mateiaș**, protopresbiteratul Cohalmului se deschide concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental de 1200 cor., din cari 100 cor. dela biserică, iar 1100 cor. dela stat și cvartir natural.

Tot dela stat se vor cere și eventualele cuincuenale trebuitoare. Dela concurenți se cere, ca pe lângă datorințele impuse de lege și regulamentele în vigoare, să instruiască și să conducă elevii la serviciile divine în Dumineci și sărbători, cântând cu ei răspunsurile liturgice, iar la cerință a forma cor bisericesc cu tinerimea școlară și adultă, va instrui școala de repetițiune și va deprinde pe elevi cu grădinaritul, respective legumăritul.

Concurenții se vor prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic și a face cunoștință cu poporul.

Concursurile instruite conform normelor în vigoare se vor înainta Prea On. oficiu protopresbiterial al Cohalmului în termenul deschis.

Mateiaș, în 8/21 Iulie 1913.

Ioan Brotea
prezident.

Alexandru Brotea
notar.

Văzut:
(176) 2-3

Ioan Bercan
adm. ppresb.

Nr. 554/1913.

(178) 3-3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători în comunele mai jos însemnate din tractul protopresbiterial al Branului, se deschide concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Peștera**, cu salar de 467 cor. dela comuna bisericească, 13380 cor. din resemnarea didactului, iar restul prescrip de lege se va cere dela stat pe baza documentelor învățătorului ales, — cvartir și grădină în natură.

Învățătorul ales este îndatorat să instruiască și elevii școlii de repetiție, să țină strună în biserică în Dumineci și sărbători, să formeze cor cu elevii, eventual cu adulții fără altă remunerație.

2. **Vulcan**, cu salar de 1200 cor. și anume dela comuna bisericească 100 cor., dela stat 1100 cor., — întregirea dela stat este asigurată prin rescriptul ministerial Nr. 93996 din 27 Iunie a. c., cvartir în natură și relut de grădină 20 cor.

Învățătorul ales este îndatorat să instruiască și elevii școlii de repetiție, să țină strună în biserică în Dumineci și sărbători și să formeze cor cu elevii, eventual cu adulții fără altă remunerație.

3. **Vlădeni**, cu salar de 1200 coroane, și anume: 100 cor. dela comuna bisericească și 1100 cor. dela stat. Întregirea dela stat este asigurată prin rescriptul ministerial Nr. 21727 din 19 Iunie a. c., cvartir în natură și 20 cor. relut de grădină.

Învățătorul ales este îndatorat să țină strună în biserică în Dumineci și sărbători, să formeze cor cu elevii, eventual cu adulții și să instruiască și elevii școlii de repetiție fără altă remunerație.

Concurenții cu calificățiune superioară vor fi preferiți.

Cereriile de concurs să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis, iar concurenții cu prealabila încredințare a subscrisului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică parohială pentru a cânta și a se face cunoștință cu poporul.

Zernești, în 9 Iulie 1913.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. român al tractului Bran în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsca
protopresbiter.

Săpunul Steckenpferd din lapte de crin

de Bergmann și Comp. Tetschen a/Elbe
rămâne și va fi neîntrecut în efectul său contra linitelor, precum și indispensabil pentru îngrijirea rațională a frumetei și pielei, ce prin scrisorile de mulțumită zilnic intrate necondiționat se confirmă, a 80 de bani bucata se află în farmacii, drogherii și parfumerii etc. Asemenea e minunat aprobată Crema de crin a lui Bergmann „Manera” pentru susținerea fragedă și albă a mâinilor de dame, în tuburi a 70 fil. se află pretutindeni. (48, 22-40)

Apa minerală naturală**„HEBE”****din Sângeorgiul-român.**

Această apă minerală alcalină muriatică bogat în acid carbonic natural se întrebunțează cu strălucite succese de vindecare:

a) la boalele acute și cronice de stomac și intestine;

b) la dispepsie nervoasă;

c) la boalele cronice de ficat, fiere, splină și rărunchi;

d) la rachitism, osteomielită, osteoporoză;

e) la catarh de beșică și rărunchi;

f) la haemorrhoid;

g) la boalele catarhale de laringe și plămâni;

Ca apă de masă are un gust plăcut și amestecată în egală cantitate nu colorează vinul. E un bun mijloc profilactic contra epidemiilor.

Această apă minerală are aceeași eficacitate ca apele minerale din Vichy, Fachingen, Gleichenberg, Bilin, din Măluș, Bk-ză.

Prețul apei per litru 24 fileri, — sticlele goale se socotesc cu 16 fileri și tot așa să reprimesc.

Depositar general pentru Sibiu și jur la băcănia

N. ONIȚIU, Sibiu.

(142) 7-

La războiu 500,000 de Români au ieșit în calea morții, iar la noi cu 500,000 coroane

Iti iasă norocul cu trocul în cale la **25 August** și c. dacă îl aștepti tragerile cea mai apropiată ce va fi în și ti deschizi ușița ca să între, cumpărând cel puțin un loz dela Banca Hipotecară Ungară, care îl vindem de prezent pe: **36 de rate lunare de câte 6 cor. 30 fil.**

Două lozuri împărechate, adică unul dela Banca Hipotecară Ungară și unul dela Prima Casă de Pastrare Pestană din Patrie, împreună cu: **9 trageri anuale** le vindem de prezent pe: **40 de rate lunare de câte 10 cor.**

Câștigurile principale:

1.000.000—, 500.000—, 400.000—, 300.000—, 2 de 200.000—, 2 de 100.000—, 2 de 75.000—, 50.000—, 10.000— cor. etc. etc.

Nici un risic!**Tot lozul câștigă!**

Tragerile se țin în fața unei comisuni supravegiate din partea statului și sunt publice. Ele au loc la: **5 și 25 Februarie, 25 Aprilie, 5 și 25 Iunie, 25 August, 5 și 25 Octomvrie și 27 Decemvrie** a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerii din **Decemvrie** se sortează câștigul cel mai mare de pe lume de:

1.000.000 coroane.

Lozurile acestea nu și perd valoarea ca lozurile loteriei de stat, ci joacă în continuu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage și de mai multe ori. **Cel puțin odată însă trebuie să se tragă cu câștig fiecare loz.**

După primirea ratei prime imediat estrădam cumpărătorului **Lista legală de rate**, care conține Seria, Numărul și Litera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că **deja după achitarea ratei prime dreptul de joc și de câștig este exclusiv al cumpărătorului!** Pentru asignarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruțând astfel portul.

Va recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puțin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea războiului la tot cazul li se vor urca pretul repede și nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condițiuni așa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsați norocul să Vă treacă pe sub nas, profitați de ocaziune și întindeți mâna după el, căci nu puteți ști din ce tufă sare iepurile!

Lozurile acestea sunt garantate și din partea visteriei statului, ele se primesc ca cautiune oriunde, se pot lombarda (zalogi), etc., cu un cuvânt sunt **celea mai bune lozuri de pe suprafața pământului**, concentrate fiind în ele toate calitățile necesare și dorite.

Adastând cu plăcere comenzile onoraților cetitori, semnăm

cu deosebită stimă:

Ústredná Banka Účastinný Spolok,
Budapest, VI., Váci-körút 31.

(184) 1-4